

## **Ausèths de noste : los passerons (2)**

Que disom en la fica passada qu'aqueths ausérons, per estar familhèrs, n'èran pas guaire presents en la cultura orau de Gasconha. En léger lo *Diccionari d'expressions e locucions occitanas* de Maurici Romieu, Andrieu Bianchi e Loïs Gaubèrt que vedem que n'ei pas atau en la partida centrau de l'Occitania. Que trobam en efèit a la rubrica *passerat* :

*Content | Escarravelhat | Gai coma un passerat*

*Leugièr coma un passerat*

*Manjar coma un passerat*

Adara que'ns vam pausar ua question : e son utiles los passerons ? Mao Tsé-toung que's pensava que non e qu'aviè <sup>(1)</sup> ua campanha entà eliminar las moscas, los mosquills, los arrats... e los passerons. Atau, lo 13 de deceme 1958, capvath tota la China, lo monde que s'i hasón a har calhavari <sup>(2)</sup> entà acaçar los ausèths e empaishà'us de's pausar... e de's repausar. E los praubes passerons, estarits, <sup>(3)</sup> que cadón los uns au darrèr deus autes. Mei d'un miliard que passèn atau ! Totun, hèra viste, lo gran timonèr e los sons que s'apercebón de qu'èra ua catastròfa ecologica pr'amor los passerons que minjan grans, segur, mes tanben insèctes de tots e vermialha. Las recòltas qu'estón hèra chètras <sup>(4)</sup> e los Chinés qu'aparèn <sup>(5)</sup> ua hamièra crudèu dab centenats de milèrs de morts ! Mao que passè comanda de passerons en d'autes país mes lo mau qu'èra hèit. Beròia leçon qui amuisha que, tà l'equilibri de la natura, cada bèstia que hè còrda. <sup>(6)</sup> Mes aquera cadea qu'ei fragila, si un malhon e peta, tot qu'ei virat de parts. <sup>(7)</sup>

Un exemple mei entà amuishar quin pòden estar utiles los passerons : monde qu'an observat que començan de minjar la pirala deu boish <sup>(8)</sup> qui a hèit domaus deus grans ad aqueth arbolet.

<sup>(1)</sup> « il lança » <sup>(2)</sup> « faire un charivari, mener grand bruit » <sup>(3)</sup> « épuisés » <sup>(4)</sup> « faibles »

<sup>(5)</sup> « durent encaisser » <sup>(6)</sup> « fait corps, joue son rôle » <sup>(7)</sup> « bouleversé » <sup>(8)</sup> « pyrale du buis ».

## **Vocabulari : epidemia**

- *Vam mair, quin te va ?*

- *Non soi pas tròp en bonas\*. Que soi entecada\*\* e que'm suenhi de plan pr'amor qu'èi paur de...*

- *Bà ! Ne cau pas aver paur totun ! Com disen, l'entec qu'ei un mau de sason...*

- *Tè, tè, que m'i avisi\*\*\* pr'amor que i a un aram\*\*\*\* de gripa peu quartier.*

- *Que't compreni. Suenha't de plan alavetz !*

\* « en forme » \*\* « enrhumée » \*\*\* « je fais attention, je me méfie » \*\*\*\* « épidémie »

- *Diga'm mair, qu'ès en bonas ?*

- *Que va hèra plan. E tu, quin ès ?*

- *Figura't que soi entopiat\*. A l'escòla que n'i a hèra tanben qui an la crebèra\* !*

- *Saps, aquò que son racas\*\*\* !*

\* « enrhumé » \*\* « qui ont la crève, qui sont malades » \*\*\* « épidémies »

Qu'avem ací dus sinonimes entà díser *epidemia* : *aram* e *raca* qui trobam en lo *Palay*. L' *aram* qu'ei ua aulor, ua sentor, un perhum. Lo mot *aram* qu'a donc un sens metaforic : la malaudia tanben qu'ei en l'aire. Que's gaha, que's transmet en respirar micròbis, per exemple quan ès au ras d'un malaut qui estornuga <sup>(1)</sup>. La *raca* que vien probable deu vèrbe *racar* qui vòu díser flaquejar <sup>(2)</sup>, vomir, *deishar anar*... La malaudia que tòca sustot lo monde qui son flacs...

Lo mot *entopiat* qu'ei metaforic. Quan ès atau entecat, enrumat, qu'as l'impression que lo cap a en.hlat, qu'ei vadut hèra gran dab totas las mucositats carrejadas per la malaudia <sup>(3)</sup>. Pr'amor de la soa fòrma, que hè pensar a un topin <sup>(4)</sup>. Que disen tanben en aqueth cas :

*Qu'èi lo cap com un topin ! ( com ua cuja <sup>(5)</sup> !)*

<sup>(1)</sup> « éternue » <sup>(2)</sup> « faiblir » <sup>(3)</sup> « les mucosités charriées par la maladie » <sup>(4)</sup> « pot » <sup>(5)</sup> « citrouille »